

ARGUMENTACIÓ I FAL·LÀCIES NO- FORMALS

1r Batxillerat

Una de les motivacions bàsiques que ens porten a filosofar és que necessitem argumentar de forma ordenada i coherent, fer-nos entendre i ser compresos. Argumentar és defensar de manera raonable (consistent) un pensament. Pensar correctament, significa no només no mentir, sinó també argumentar de forma consistent. Deia Schopenhauer que: «si els homes només discutissin per tenir raó, discutirien poc; discuteixen perquè tenen 'ganes de tenir raó'».

Molts errors d'argumentació es produeixen en els **arguments presumptius**, és a dir, en argumentacions de la vida diària que són simplement plausibles, o de sentit comú i que depenen de les circumstàncies. De vegades són les 'ganes de tenir raó' a l'hora de defensar les meves opinions (no la raó!) el que ens porta a argumentar incorrectament. Els antics deien que no s'ha de confondre el *logos* (raó) amb el *pathos* (sentiment), ni amb *l'ethos* (conducta). Sovint ens enganyem quan per comptes de raonar ens emocionem. Confonem les emocions amb els raonaments i tendim a creure que la nostra capacitat de persuasió i de trametre emocions és omnipotent — fins a l'extrem el fet de creure'ns les nostres pròpies argumentacions incorrectes.

Hi ha tot un seguit d'argücies retòriques i de raonaments incorrectes que, tot i semblar correctes, en realitat incompleixen regles argumentatives. Els arguments que semblen vàlids però no ho són s'anomenen **fal·làcies**.

Una fal·làcia no és el mateix que una falsedat. Si dic que dos i dos són cinc menteixo o em confonc. En canvi, l'error de les fal·làcies informals està en el significat dels termes, que s'usen incorrectament en una argumentació. No incompleixen les lleis de la deducció però usen incorrectament el llenguatge.

Les fal·làcies s'anomenen **sofismes** quan s'argumenten intencionadament i **paralogismes** quan es cometen sense cap intenció.

ALGUNES FAL·LÀCIES NO FORMALS

Fal·làcia «ad verecundiam»: Defensar una conclusió apel·lant a algú que es considera una autoritat en la matèria, però sense donar raons que la justifiquin. Exemple: 'les noies són més intel·ligents que els nois perquè ho han dit a la televisió'.

Fal·làcia «ad hominem»: Atacar les opinions d'una altra persona o d'un grup, desacreditant la persona per desacreditar l'argument. Exemple: 'els ecologistes diuen que hi ha canvi climàtic però tothom sap que els ecologistes són uns exagerats'.

Fal·làcia «ad Hitlerum» ('sobre Hitler'): Argumentar que una cosa és incorrecta perquè la fa algú menyspreable. En general, quan s'acaben les argumentacions s'acusa els adversaris de totalitaris o de nazis (tot i que manifestament no ho siguin), simplement per fer-los callar. És una particularització de la fal·làcia 'ad hominem' i molts fòrums d'Internet mantenen com a principi que quan algú usa la fal·làcia 'ad Hitlerum' perd el debat. Exemple: 'tothom sap que Hitler era vegetarià, per tant és millor menjar carn!'.

Fal·làcia «tu quoque» ('tu també'): Són aquells arguments en què no es presenten raons per replicar una acusació i es retorna l'ofensa al qui t'acusa. Exemple: 'els dirigents del meu partit són corruptes, però el de teu també... i més!'.

Fal·làcia «de l'antecedent»: Exigir un coneixement empíric previ per poder raonar lògicament. Exemple: 'si vostè no és una dona maltractada, no pot parlar d'aquest tema', 'si vostè no ha viscut a Cuba no pot criticar Fidel Castro'.

Fal·làcia «naturalista»: Creure que bo és una facultat natural i que d'un 'ser' en deriva un 'haver de ser'. Exemple: 'els pobres són bons', 'els rics són divertits', 'cal ajudar Àfrica perquè pateixen molta fam', 'no cal ajudar Àfrica perquè té governs corruptes'.

Fal·làcia «ad baculum» ('a la força'): Usar el poder d'algú per establir la veritat d'un raonament, de manera que les amenaces passen per bones raons. Exemple: 'si no ho aproves tot, no pots sortir el cap de setmana'.

Fal·làcia «d'impossibilitat moral»: Posar una condició que és possible en teoria, però que en realitat és impossible del tot o majoritàriament. Exemple: 'per acceptar la validesa d'un referèndum hauria de votar tothom', o 'et compraré la moto quan tinguis excel·lent en totes les matèries'.

Fal·làcia «de la tradició»: Argumentar que donat que una cosa que s'ha fet sempre és correcte continuar fent-la. Exemple: 'si tothom es casa per l'Església, tu també ho has de fer'.

Fal·làcia «ad ignorantiam»: Exigir a l'adversari que admeti la prova al·legada o que n'ofereixi una altra de millor. Exemple: 'ningú ha pogut demostrar que Déu no existeixi, per tant, has de creure que existeix'.

Fal·làcia «ad temperantiam»: Creure que sempre i arreu hi ha d'haver un punt mitjà. Exemple: 'Es pot ser sàdic fins a cert punt'. *'Actualmente no es necesario bombardear Barcelona'* (frase del dirigent socialista Peces Barba, novembre 2011).

Fal·làcia «de generalització precipitada»: Argumentar a partir de coses que passen un cop o molt poc sovint, com si passés sempre. Es passa de dir 'alguns lcs són N' a 'tots els lcs són N'. Exemple: 'ja no es pot sortir al carrer perquè cada dia hi ha robatoris'.

Fal·làcia «del jugador»: És un tipus de generalització precipitada, típica dels jugadors compulsius que consisteix a creure que els successos passats afecten els futurs en situacions o activitats que són aleatòries. Exemple: 'com que van guanyar tornaran al pòquer ahir tornar a guanyar avui'.

Fal·làcia «post hoc ergo propter hoc» ('després d'això, per tant a causa d'això'): Consisteix a atorgar validesa a una causa insuficient o errònia. És molt típica del pensament supersticiós. Exemple: 'varem guanyar el partit perquè

portava la corbata verda que em dóna sort. Si me la torno a posar, tornem a guanyar’.

Fal·làcia de conclusió irrellevant o «ignoratio elenchi»: Argumentar manifestant ignorància del que es discuteix, quan la conclusió no té res a veure amb les premisses: Exemple: argumentar que els qui es manifesten contra una guerra porten barba i van bruts per desqualificar-los. És molt habitual en les tertúlies de les ràdios.

Fal·làcia «ad populum»: Consisteix a excitar sentiments o emocions invocant fets circumstancials, dir que la massa vol sentir o que, al contrari, se sap que produeixen por. Exemple: esmentar la guerra civil cada cop que es parla sobre política.

Fal·làcia del «consensum gentium» (consens universal) o «ex populo»: Demana acceptar la veritat d’una opinió perquè ‘tothom’ o ‘la majoria’ de les persones la defensen. Exemple: ‘El festival d’Eurovisió és meravellós’, ‘Tele5 pot fer acudits contra els catalans perquè té molta audiència a Catalunya’, ‘tinc raó perquè tinc vots’.

Fal·làcia de l’«argument circular»: En què les causes i les conseqüències no es diferencien. Exemple: en el darwinisme social es pressuposa que algú és més ben adaptat perquè ha triomfat i que, alhora, ha triomfat perquè està més ben adaptat.

Fal·làcia del «fals dilema»: En que les diferents opcions es redueixen tan sols a dues i se’ns demana triar sense acceptar que hi puguin haver possibilitats alternatives. Exemples: ‘si no ets part de la solució ets part del problema’, ‘cal triar entre llibertat o seguretat’.

Fal·làcia de la «falsa analogia»: En què es comparen dues coses que només tenen semblances superficials, prenent que també són iguals en aspectes més profunds. ‘Si prohibir l’alcohol no va servir per eliminar el seu consum, prohibir el tràfic d’armes tampoc les eliminarà’.

Fal·làcia de la «pregunta complexa»: Quan una pregunta comporta suposicions no demostrades. Exemple: ‘¿us penediu d’aquest crim horrible?’ (pressuposa que l’interlocutor ha comès el crim). És famosa la pregunta atribuïda a un jutge anglès que preguntà a l’acusat: ‘¿ha deixat vostè de colpejar la seva esposa?’ (tant si respon que sí com que no, l’acusat està perdut).

Fal·làcia «secundum quid» o de generalització apressada : Quan s’infereixen conclusions de manera massa ràpida: ‘en Joan és alt i el seu pare és alt, per tant a la família tots deuen ser alts’ (potser la mare o els germans no ho són). Molts sondejos i estadístiques que publica la premsa cauen generalització apressada.

Fal·làcia «de composició»: Quan es barregen elements diferents cadascun dels quals pot ser correcte per ell mateix però que no són consistents quan es deriven un dels altres o quan es barregen nivells de discurs. Exemple: ‘ajudar els altres és bo i cal fer-ho eficaçment a través d’una ONG’.

Fal·làcia del «pendent rellescós» o de l’«efecte dominó»: en què s’argumenta que si es permet que succeeixi A també succeirà B i això portarà C que farà inevitable D, etc, de manera que no s’ha de permetre A. Exemple: ‘Si deixo anar al meu fill a la discoteca, s’acostumarà a sortir de nit, coneixerà gent desagradable, prendrà drogues, tornarà tard i tindrà un accident, per tant li prohibeixo anar a la discoteca’.

MATERIALS ELABORATS PER JÚLIA TORRES CANELA I RAMON ALCOBERRO